

សិទ្ធិមានសេរីភាព សិទ្ធិទទួលបានការ ជំនុំជម្រះក្នុងពេលវេលាធម្មតាសមរម្យ (ឬត្រូវដោះលែង) និងសិទ្ធិទទួលបាន ការជំនុំជម្រះដោយគ្មានការពន្យារពេល

ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២២

អំពីមជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា

ចក្ខុវិស័យរបស់ ម.ស.ម.ក គឺចង់ឃើញប្រទេសកម្ពុជាមានសន្តិភាពដែលប្រជាពលរដ្ឋគ្រប់រូបអាច ទទួលបានសិទ្ធិមនុស្ស មូលដ្ឋានដែលខ្លួនមានពីកំណើត ទទួលបាននីតិវិធីដោយគ្មាននិទណ្ឌភាព ទទួលបាន ការគោរពស្មើភាពគ្នាដោយគ្មានការរើសអើង ទទួលបានការពង្រឹងភាពអង់អាចក្លាហានដើម្បីចូលរួមយ៉ាងពេញ លេញក្នុងដំណើរការលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ ព្រមទាំងទទួលបានចំណែកនៃអត្ថប្រយោជន៍ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច ប្រទេសដោយនិរន្តរភាពរបស់ប្រទេសកម្ពុជា។ ស្លាកសញ្ញារបស់ ម.ស.ម.ក មានរូបសត្វស្លាបពណ៌ស កំពុងហើរ បំបែកចេញពីរង្វង់មូលពណ៌ផ្ទៃមេឃដែលមានន័យថា គឺជាការទាមទារសេរីភាពនៅកម្ពុជា។

គេហទំព័ររបស់សិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា www.sithi.org ទទួលបានពានរង្វាន់ពីមូលនិធិនៃការបង្កើតសារ ព័ត៌មានថ្មីប្រចាំឆ្នាំ២០១១ ស្ថិតក្នុងប្រភេទសិទ្ធិ និងសេរីភាព និងទទួលបានពានរង្វាន់ទំនាក់ទំនងសម្រាប់ការផ្លាស់ ប្តូរសង្គម មកពីមជ្ឈមណ្ឌលសម្រាប់ទំនាក់ទំនង និងផ្លាស់ប្តូរសង្គម នៅសកលវិទ្យាល័យយ៉ូនឡែនទីក្រុងប្រ៊ីស ប៊ែន (Brisbane) នៃប្រទេសអូស្ត្រាលី។

សម្រាប់ព័ត៌មានបន្ថែមអំពី ម.ស.ម.ក សូមចូលទស្សនា គេហទំព័រ www.cchrcambodia.org។

អំពីគម្រោងនៃសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌

មេរៀនស្តីពីសិទ្ធិមានសេរីភាព សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះក្នុងពេលវេលាមួយសមរម្យ (ឬត្រូវដោះ លែង) និងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយគ្មានការពន្យារពេល គឺជាផ្នែកមួយនៃសេរីភាពរបស់មេរៀនស្តីពីសិទ្ធិ ទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ដែលបង្កើតឡើងដោយគម្រោងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយ យុត្តិធម៌របស់ ម.ស.ម.ក (“គម្រោងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌”)។ គម្រោងសិទ្ធិទទួលបានការ ជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ គឺជាគម្រោងដំបូង និងមានតែមួយគត់នៅប្រទេសកម្ពុជា ដែលមានបំណងលើកកម្ពស់ និងការពារសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ក្នុងការអនុវត្តជាក់ស្តែង។ គម្រោងនេះមានគោលដៅរួម ទូទៅក្នុងការបង្កើនអព្យាក្រឹត្យ និងឯករាជ្យនៃប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌របស់ប្រទេសកម្ពុជា ដោយគាំទ្រសិទ្ធិទទួលបានការ ជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌នៅក្នុងតុលាការកម្ពុជា។ ដើម្បីសម្រេចគោលដៅរួមនេះ គម្រោងមានគោលបំណងពីរគឺ បញ្ចៀបបញ្ជូនគោលគំនិតនៃសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ក្នុងចំណោមសាធារណជន តាមរយៈលើក កម្ពស់ការយល់ដឹងពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ និងបង្កើនការអនុលោមតាមស្តង់ដារនៃការជំនុំ ជម្រះដោយយុត្តិធម៌នៅក្នុងតុលាការតាមរយៈការសង្កេតការណ៍សវនាការ។

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

ម.ស.ម.ក សូមថ្លែងអំណរគុណចំពោះអង្គការដាយកូនៀ (Diakonia) និងប្រទេសស៊ុយអែតសម្រាប់ការចូលរួមចំណែកដ៏សប្បុរសដែលធ្វើឱ្យមេរៀននេះកើតឡើងបាន។ មាតិកានៃមេរៀននេះ គឺជាការទទួលខុសត្រូវរបស់ ម.ស.ម.ក ហើយមិនបានឆ្លុះបញ្ចាំងពីទស្សនៈរបស់អង្គការ Diakonia និងប្រទេសស៊ុយអែតនោះទេ។

ចម្ងល់ និងមតិចូលរួម

ប្រសិនបើលោកអ្នកមានសំណួរ ឬត្រូវការព័ត៌មានបន្ថែមទាក់ទងនឹងមេរៀននេះ សូមទាក់ទងមកកាន់ ម.ស.ម.ក តាមរយៈអាសយដ្ឋាន៖

ផ្ទះលេខ ៧៩៨ ផ្លូវ៩៩ សង្កាត់បឹងត្របែក ខណ្ឌចំការមន រាជធានីភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

ទូរស័ព្ទ៖ ៨៥៥ ២៣ ៧២ ៦៩ ០១ (០)

គេហទំព័រ៖ www.cchrcambodia.org។

មាតិកា

I. សិទ្ធិមាណសេរីភាព

១. និយមន័យ	6
២ ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់	7
២.១ ច្បាប់អន្តរជាតិ	7
២.២ ច្បាប់កម្ពុជា	7
៣. សារសំខាន់	8
៤. ផែនការណ៍	9

II. សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះក្នុងពេលវេលាមួយសមស្រប សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយគ្មានការពន្យារពេល

១. និយមន័យ	11
២. ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់	13
២.១ ច្បាប់អន្តរជាតិ	13
២.២ ច្បាប់ជាតិកម្ពុជា	13
៣. សារសំខាន់	14
៤. ផែនការណ៍	15

**សិទ្ធិមានសេរីភាព(ឬគ្រូវដោះ
លែង) សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះ
ក្នុងពេលវេលាមួយសមរម្យ និង
សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយ
គ្មានការពន្យារពេល**

សិទ្ធិមានសេរីភាព

១. និយមន័យ

សិទ្ធិមានសេរីភាពរបស់បុគ្គលម្នាក់ គឺជាសិទ្ធិមនុស្សយ៉ាងសំខាន់របស់បុគ្គលម្នាក់ៗក្នុង ការទទួលបានសេរីភាពពីការឃុំខ្លួន^១ មានន័យថា មិនត្រូវបានដកហូតសេរីភាពក្នុងការដើរហើរ តាមអំពើចិត្ត។

ការដកហូតសេរីភាព អាចកើតឡើងនៅក្នុងបរិបទជាច្រើន។ ការដកហូតសេរីភាពក្នុងបរិបទនៃបទល្មើស ព្រហ្មទណ្ឌជាទូទៅ រួមមាន ការឃាត់ខ្លួន ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ការជាប់ពន្ធនាគារបន្ទាប់ពីចោទប្រកាន់ ឬការ ឃុំខ្លួននៅក្នុងផ្ទះ^២។ ការដកហូតសេរីភាពនេះ ក៏រួមមាន ការរឹតត្បិតបន្ថែមទៅលើបុគ្គលដែលស្ថិតនៅក្រោមការ ឃុំខ្លួនរួចហើយ ដូចជា ការបង្ខាំងទុកឱ្យនៅដាច់ពីគេ ឬការប្រើប្រាស់ឧបករណ៍រឹតត្បិតទៅលើរូបរាងកាយ (ឧ. ខ្មោះដៃ ច្រវាក់)។

ការដកហូតសេរីភាព សំដៅដល់ការមិនមានការឯកភាព។ បុគ្គលដែលត្រូវបានសង្ស័យ ឬចោទប្រកាន់ ពីបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ដែលត្រូវបានឃាត់ខ្លួន និងស្ថិតនៅក្នុងការឃាត់ខ្លួន ឬឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នត្រូវបានដក ហូតសេរីភាព។ ប៉ុន្តែ បុគ្គលដែលបង្ហាញខ្លួនដោយស្ម័គ្រចិត្តនៅប៉ុស្តិ៍នរតបាល ដើម្បីចូលរួមក្នុងការស៊ើបអង្កេត ហើយដឹងថាពួកគេអាចចាកចេញពេលណាក៏បាន គឺមិនត្រូវបានហូតសេរីភាពរបស់ពួកគេនោះទេ។

ជាវិធានទូទៅ និងដើម្បីការពារសិទ្ធិមានសេរីភាព បុគ្គលដែលត្រូវបានសង្ស័យ ឬចោទប្រកាន់ពីបទ ល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ មិនគួរត្រូវបានដកហូតសេរីភាពដោយរង់ចាំការជំនុំជម្រះនោះទេ។^៣ ប៉ុន្តែ នៅក្នុងកាលៈទេសៈ ដែលបានរៀបរាប់ជាក់លាក់មួយចំនួន ការឃុំខ្លួនជនសង្ស័យ ឬជនត្រូវចោទប្រកាន់អាចមានលក្ខណៈស្រប ច្បាប់ (សូមមើលផ្នែកដែនកំណត់)។

¹ គណៈកម្មការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ សេចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ ៣៥- មាត្រា៩៖ សេរីភាពនិងសន្តិសុខរបស់មនុស្ស (CCPR/C/GC/35, ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤) កថាខណ្ឌ ៣ <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G14/244/51/PDF/G1424451.pdf?OpenElement> ។

² ដដែល, កថាខណ្ឌទី៥។

³ អង្គការលើកលែងទោសអន្តរជាតិ “សៀវភៅណែនាំអំពីការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ សំណៅលើកទីពីរ” (ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៤) ទំព័រ ៣ <https://www.amnesty.org/en/documents/pol30/002/2014/en/> ។

២ ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់

២.១ ច្បាប់អន្តរជាតិ

សិទ្ធិមានសេរីភាព ត្រូវបានការពារយ៉ាងច្បាស់ដោយសេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស (“ស.ស.ស.ម”) និងកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (“ក.អ.ស.ព.ន”) ដែលដាក់បញ្ចូលដោយផ្ទាល់ទៅក្នុងច្បាប់នៃប្រទេសកម្ពុជាតាមរយៈមាត្រា ៣១ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជា។

មាត្រា ៣ នៃ ស.ស.ស.ម៖ “បុគ្គលម្នាក់ៗមានសិទ្ធិរស់រានមានជីវិត សេរីភាព និងសន្តិសុខផ្ទាល់ខ្លួន។”

មាត្រា ៩ (១) នៃ ក.អ.ស.ព.ន៖ “១. ជនគ្រប់រូបមានសិទ្ធិមានសេរីភាព និងសន្តិសុខផ្ទាល់ខ្លួន។ គ្មានជនណាម្នាក់ត្រូវចាប់ខ្លួន ឬឃុំខ្លួនតាមអំពើចិត្តបានឡើយ។ គ្មានជនណាម្នាក់ត្រូវបានដកហូតសេរីភាពបានឡើយ លើកលែងតែមានហេតុផល និងស្របតាមនីតិវិធីដែលមានចែងនៅក្នុងច្បាប់។ [.....]

២.២ ច្បាប់កម្ពុជា

រដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជា និងក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (“ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ”) ក៏ការពារសិទ្ធិមានសេរីភាពផងដែរ។ លើសពីនេះ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌក៏បានចែងអំពីវិធានក្នុងការឃុំខ្លួនបុគ្គលនៅក្នុងបរិបទនៃដំណើរការព្រហ្មទណ្ឌផងដែរ។

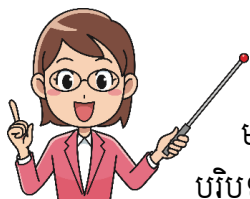
- មាត្រា ៣២ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ៖ “ជនគ្រប់រូបមានសិទ្ធិរស់រានមានជីវិត មានសេរីភាព និងមានសន្តិសុខផ្ទាល់ខ្លួន [...]”
- មាត្រា ៣៨ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ៖ “ការចោទប្រកាន់ ការចាប់ខ្លួន ការឃាត់ខ្លួន ឬការឃុំខ្លួនជនណាមួយនឹងអាចធ្វើទៅកើត លុះត្រាតែអនុវត្តត្រឹមត្រូវតាមបញ្ញត្តិច្បាប់។”

- មាត្រា ២០៣ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ៖ "ជាគោលការណ៍ ជនត្រូវចោទត្រូវមានសេរីភាព។ ក្នុងករណីពិសេស ជនត្រូវចោទ អាចត្រូវឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន នៅក្នុងលក្ខខណ្ឌដែលបានចែងនៅក្នុងផ្នែកនេះ។"
- មាត្រា ២០៤ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ៖ "ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន អាចអនុវត្តបានតែក្នុងករណីចោទប្រកាន់ពីបទឧក្រិដ្ឋ ឬបទមជ្ឈិម ដែលច្បាប់កំណត់ផ្តន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគារស្ន ឬលើសពី ១ (មួយ) ឆ្នាំ។"
- មាត្រា ២០៥ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ៖ "ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន អាចត្រូវបានបង្គាប់កាលណាការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ននេះ ចាំបាច់៖

1. ដើម្បីបញ្ចប់បទល្មើស ឬបង្ការបទល្មើសកុំឱ្យកើតជាថ្មី។
2. ដើម្បីរារាំងកុំឱ្យមានការគោរពសង្គត់លើសាក្សី ឬជនរងគ្រោះ ឬដើម្បីរារាំងមានការត្រូវវត្តា រវាងជនត្រូវចោទ និងអ្នកសមគំនិត
3. ដើម្បីរក្សាភស្តុតាង ឬតម្រុយជាសម្ភារ។
4. ដើម្បីធានារក្សាជនត្រូវចោទ ទុកជូនតុលាការចាត់ការតាមនីតិវិធី។
5. ដើម្បីការពារសន្តិសុខឱ្យជនត្រូវចោទ។
6. ដើម្បីធានារក្សាសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈកុំឱ្យមានការច្របូកច្របល់ ដែលបណ្តាលមកពីបទល្មើស។"

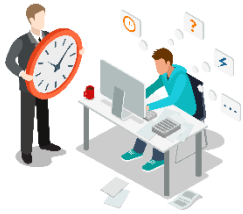
៣. សារសំខាន់

ជាទូទៅសិទ្ធិមានសេរីភាពរបស់បុគ្គលម្នាក់ៗគឺជាសិទ្ធិដ៏សំខាន់បំផុតទាំងសម្រាប់បុគ្គល និងសង្គមទាំងមូល ដោយសារតែការដកហូតសេរីភាព ជាទម្លាប់បានក្លាយទៅជាមធ្យោបាយសំខាន់ក្នុងការកំណត់ការអនុវត្តសិទ្ធិសេរីភាពរបស់អ្នកដទៃទៀត។ នៅក្នុងបរិបទព្រហ្មទណ្ឌ សិទ្ធិមានសេរីភាពគឺជាសិទ្ធិដ៏សំខាន់ដែលត្រូវការពារសិទ្ធិទទួលបានការសន្មតទុកជាមុនថាគ្មានទោសរបស់ជនត្រូវចោទ ជាសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ជាមូលដ្ឋានដែលតម្រូវថាគ្មានទោសចំពោះការចោទប្រកាន់លើពួកគេ រហូតទាល់តែពិទ្ធភាពត្រូវរកឃើញតាមច្បាប់ និងត្រូវបានផ្តន្ទាទោសជាស្ថាពរដោយតុលាការ ដូច្នោះ ពួកគេបន្តទទួលបានសិទ្ធិសេរីភាពដូចជាបុគ្គលផ្សេងទៀតដែរ (សូមមើលមេរៀនស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការសន្មតទុកជាមុនថាគ្មានទោសសម្រាប់ព័ត៌មាន លម្អិត)។

ដូច្នេះ ការដកហូតសេរីភាពរបស់ជនសង្ស័យ ឬជនត្រូវចោទ អាចធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិទទួលបានការសន្មតទុកជាមុនថាគ្មានទោស និងប៉ះពាល់ដល់ការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌។

៤. ដែនកំណត់

សិទ្ធិមានសេរីភាពរបស់បុគ្គលម្នាក់គឺមិនជាប់ខាតនោះទេ។ ច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិអនុញ្ញាតឱ្យមានការដកហូតសេរីភាពរបស់បុគ្គលនៅក្នុងកាលៈទេសៈដែលមានហេតុផលគ្រប់គ្រាន់ តួយ៉ាង ការអនុវត្តច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ។⁴ ចំណុចនេះមានន័យថា បុគ្គលម្នាក់អាចត្រូវបានឃាត់ខ្លួន និងឃុំខ្លួនក្រោមការចោទប្រកាន់ករណីព្រហ្មទណ្ឌ។ ប៉ុន្តែ ការឃាត់ខ្លួន ឬការឃុំខ្លួនបែបនេះ មិនមែនធ្វើឡើងតាមអំពើចិត្តនោះទេ មានន័យថាការឃុំខ្លួននេះមិនត្រូវមានលក្ខណៈមិនសមស្រប អយុត្តិធម៌ ឬមិនអាចប៉ាន់ស្មានបាន ក៏ដូចជាគ្មានហេតុផល មិនចាំបាច់ ឬគ្មានសមាមាត្រនោះទេ។ ការឃាត់ខ្លួន ឬការឃុំខ្លួនត្រូវតែស្របច្បាប់ មានន័យថា ការឃុំខ្លួននេះត្រូវធ្វើឡើងដោយស្របតាមនីតិវិធី ដែលបានបង្កើតឡើងដោយច្បាប់ និងដោយគោរពទៅតាមនីតិវិធី។⁵ ការធ្វើតាមអំពើចិត្តគឺមានន័យទូលំទូលាយជាងភាពស្របច្បាប់ នៅក្នុងន័យថា ការឃុំខ្លួនអាចអនុញ្ញាតដោយច្បាប់ជាតិ ប៉ុន្តែ ជាឧទាហរណ៍ អាចជាការធ្វើឡើងតាមអំពើចិត្ត ដោយសារតែការឃុំខ្លួននេះមិនសមស្រប ឬមិនមានមូលហេតុ មិនសមាមាត្រ ឬមិនចាំបាច់។ ដូច្នេះ ច្បាប់ជាតិដែលអនុញ្ញាតឱ្យមានការឃាត់ខ្លួន និងឃុំខ្លួនលើការចោទប្រកាន់ពីបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌត្រូវតែអនុលោមទៅតាមសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ។⁷

ឧទាហរណ៍អំពីការឃាត់ខ្លួន ឬការឃុំខ្លួនខុសច្បាប់ ប៉ុន្តែមិនត្រូវបានកម្រិត រួមមាន៖⁸

- បទល្មើសដែលច្បាប់ជាតិមិនអនុញ្ញាតឱ្យឃាត់ខ្លួន
- ការឃាត់ខ្លួនដោយគ្មានដីកា ប្រសិនបើច្បាប់ជាតិតម្រូវឱ្យមានដីកា
- ការឃាត់ខ្លួនជនណាម្នាក់យូរជាងរយៈពេលអតិបរមាដែលបានអនុញ្ញាតដោយច្បាប់ជាតិ

⁴ ដូចខាងលើ វាក្យខណ្ឌទី ១០។

⁵ ដូចខាងលើ វាក្យខណ្ឌទី ១០។

⁶ ដូចខាងលើ វាក្យខណ្ឌទី ១២។

⁷ អង្គការលើកលែងទោសអន្តរជាតិ “សៀវភៅណែនាំអំពីការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ សំណៅលើកទីពីរ” (ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៤) ទំព័រ ៣១ <https://www.amnesty.org/en/documents/pol30/002/2014/en/> ។

⁸ ដដែល ទំព័រទី ៣៣ និង៣៤។

- ការឃាត់ខ្លួន និងការឃុំខ្លួនដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃការរើសអើង
ឧទាហរណ៍នៃការឃុំខ្លួន និងការឃុំខ្លួនតាមអំពើចិត្ត ប៉ុន្តែមិនត្រូវបានកម្រិត រួមមាន៖
- ការឃាត់ខ្លួន ឬការឃុំខ្លួនដោយមិនមានមូលដ្ឋានច្បាប់
- ការឃាត់ខ្លួន ឬការឃុំខ្លួនដែលអនុញ្ញាតដោយច្បាប់ជាតិ ប៉ុន្តែមិនត្រូវតាមបទដ្ឋានអន្តរជាតិ (ឧ. ច្បាប់
បានបំពានលើសិទ្ធិផ្សេងៗដូចជាសេរីភាពក្នុងការបញ្ចេញមតិ ប្រមូលផ្តុំ ជាដើម)
- ប្រសិនបើការឃាត់ខ្លួន ឬការឃុំខ្លួនបំពានទៅលើសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌របស់អ្នក
ជាប់ឃុំ
- ការបាត់ខ្លួនដោយបង្ខំ ឬការឃុំខ្លួនដោយសម្ងាត់ណាមួយ

ការឃាត់ខ្លួន ឬការឃុំខ្លួនត្រូវធ្វើឡើងដោយអ្នកដែលមានសិទ្ធិអំណាចផ្លូវច្បាប់ក្នុងការអនុវត្ត ដែលជាអ្នក
ដែលអាចកំណត់អត្តសញ្ញាណ។^{១០} ជារួម ការឃុំខ្លួនណាមួយត្រូវតែធ្វើឡើងសម្រាប់តែពេលវេលាដែលចាំបាច់
ប៉ុណ្ណោះ (ឧ. ពេលវេលាមានកំណត់) ហើយត្រូវវាយតម្លៃឡើងវិញតាមកាលកំណត់ទៅលើភាពចាំបាច់នោះ។^{១១}

ច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិក៏មានចែងដែរថា ការដកហូតសេរីភាពដែលការឃុំខ្លួនបុគ្គលត្រូវចោទដែលកំពុង
រង់ចាំការជំនុំជម្រះ (ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន) ត្រូវតែជាករណីលើកលែង និង មិនមែនជាទម្លាប់នោះទេ។ ការ
ឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នលើបុគ្គលត្រូវចោទ ត្រូវផ្អែកលើការកំណត់របស់បុគ្គលរៀងៗខ្លួន ដែលថាការឃុំខ្លួននោះ
សមហេតុផល និងចាំបាច់ ដោយពិចារណាអំពីកត្តាដែលមានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់នៅក្នុងច្បាប់ ដូចជា ការប
ញ្ជៀសនៃការរត់ទៅបរទេស ការធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ភស្តុតាង ឬការប្រព្រឹត្តបទល្មើសម្តងទៀត ដែលរឿងទាំងនេះ
អាចកើតមានឡើង ប្រសិនបើអនុញ្ញាតឱ្យជនត្រូវចោទមានសេរីភាព។ តុលាការត្រូវទទួលខុសត្រូវក្នុងការពិនិត្យ
លើលទ្ធភាពនៃជម្រើសផ្សេងទៀតក្រៅពីការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន មុនពេលធ្វើការសម្រេចចិត្តឃុំខ្លួននៅក្នុង
ករណីនីមួយៗ រួមមានដូចជាការតម្កល់ប្រាក់ធានាដើម្បីនៅក្រៅឃុំ ការតាមដានទីតាំងរបស់ជនត្រូវចោទដោយ
ខ្សែដៃអេឡិចត្រូនិច ជាដើម ប្រសិនបើជម្រើសផ្សេងទៀតទាំងនេះ នឹងជំនួសឱ្យការឃុំខ្លួនមិនចាំបាច់។ ការឃុំ
ខ្លួនបណ្តោះអាសន្នលើកុមារទំនាស់នឹងច្បាប់ ក៏ត្រូវតែជៀសវាងឱ្យអស់ពីលទ្ធភាពដែរ។^{១២}

ឧទាហរណ៍ នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ច្បាប់ជាតិអនុញ្ញាតឱ្យមានការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នតែក្នុងសំណុំរឿង
បទឧក្រិដ្ឋ និងមជ្ឈិម ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការផ្តន្ទាទោសឱ្យជាប់ពន្ធនាគារពីមួយឆ្នាំឡើងទៅ និងហេតុផលចំនួន
ប្រាំមួយ ដែលជាមូលដ្ឋានក្នុងការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន។ ច្បាប់នេះក៏បានកំណត់អំពីអាជ្ញាយុកាលយ៉ាងច្បាស់
និងតឹងរឹងសម្រាប់ឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នផងដែរ។ (សូមមើលផ្នែកក្របខ័ណ្ឌច្បាប់សម្រាប់ព័ត៌មានលម្អិត
បន្ថែម)

^{១០} គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ សេចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ ៣៥ កថាខណ្ឌទី ១៦-១៨; អង្គការលើកលែងទោសអន្តរ
ជាតិ “សៀវភៅណែនាំអំពីការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ (ឆ្នាំ២០១៤) ទំព័រ ៣៣-៣៤ ។
^{១១} គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ កថាខណ្ឌទី ២៣។
^{១២} គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ កថាខណ្ឌទី ១២។
^{១៣} គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ កថាខណ្ឌទី ៣៨។

អ្នកដែលត្រូវបានដកហូតសេរីភាពតាមរយៈការឃាត់ខ្លួន ឬឃុំខ្លួនត្រូវតែអាចតវ៉ាបានតាមច្បាប់ពីការដកហូតសិទ្ធិសេរីភាពនេះ នៅចំពោះមុខតុលាការ។¹³ ជនរងគ្រោះពីការឃាត់ខ្លួន ឬឃុំខ្លួនខុសច្បាប់ ឬតាមអំពើចិត្តត្រូវតែមានសិទ្ធិស្នើសុំទាមទារសំណង¹⁴ បុគ្គលត្រូវចោទដែលបានឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ត្រូវតែទទួលបានការជំនុំជម្រះក្នុងពេលវេលាមួយសមស្រប ឬត្រូវដោះលែង។ (សូមមើលផ្នែកទី II សម្រាប់ព័ត៌មានលម្អិតបន្ថែម)។

ជាចុងក្រោយ ទោះបីជាមាត្រា ៩ នៃ ក.អ.ស.ព.ន ដែលធានានូវសិទ្ធិមានសេរីភាពមិនស្ថិតនៅក្នុងបញ្ជីដែលមិនអនុញ្ញាតឱ្យមានបដិប្បញ្ញត្តិសិទ្ធិ¹⁵ នៃមាត្រា ៤ (២) នៃ ក.អ.ស.ព.ន (ការដាក់ប្រទេសស្ថិតក្នុងគ្រាអាសន្ន) ហើយអាចជាបដិប្បញ្ញត្តិក្នុងបរិបទនៃប្រទេសស្ថិតក្នុងគ្រាអាសន្ន ការធានាពីការឃុំខ្លួនតាមអំពើចិត្តមានចែងនៅមាត្រា ៩ មិនអាចបដិប្បញ្ញត្តបានទេ។ ចំណុចនេះមានន័យថា រដ្ឋមិនអាចធ្វើការឃាត់ខ្លួន ឬឃុំខ្លួនបុគ្គលតាមអំពើចិត្តក្នុងអំឡុងពេលនៃការដាក់ប្រទេសស្ថិតក្នុងគ្រាអាសន្ន។¹⁶

II. សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះក្នុងពេលវេលាមួយសមស្រប សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយគ្មានការពន្យារពេល

១. និយមន័យ

សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះក្នុងពេលវេលាមួយសមស្រប (ឬត្រូវដោះលែង) និងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយគ្មានការពន្យារពេលតម្រូវឱ្យមានដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌដែលត្រូវធ្វើឡើងនៅក្នុងរយៈពេលសមស្រប¹⁷។ ប៉ុន្តែ តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិបានព្រមានថា តម្រូវការអនុវត្តនីតិវិធីរហ័ស មិនអាចធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិរបស់ជនត្រូវចោទ និងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ជាទូទៅឡើយ។

សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះក្នុងពេលវេលាមួយសមស្រប (ឬត្រូវដោះលែង) អនុវត្តតែចំពោះបុគ្គលដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទព្រហ្មទណ្ឌ និងត្រូវបានឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នប៉ុណ្ណោះ បើទោះបីជាសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយគ្មានការពន្យារពេលមានវិសាលភាពទូលំទូលាយជាងនេះ។ សិទ្ធិនេះអនុវត្តចំពោះបុគ្គលគ្រប់រូបដែលត្រូវចោទពីបទព្រហ្មទណ្ឌ មិនថាឃុំខ្លួន ឬអត់នោះទេ។

¹³ ដូចខាងលើ កថាខណ្ឌទី ៣៩។
¹⁴ ដូចខាងលើ កថាខណ្ឌទី ៤៩។
¹⁵ សិទ្ធិមិនអាចបដិប្បញ្ញត្តិ៖ សិទ្ធិដែលមិនអាចអនុញ្ញាតឱ្យមានការដកហូតដោយរដ្ឋាភិបាលនៅក្នុងកាលៈទេសៈនៃ“រដ្ឋក្នុងគ្រាអាសន្ន ក្រោមមាត្រា ៤ នៃ ក.ស.អ.ព.ន។
¹⁶ ដូចខាងលើ កថាខណ្ឌទី ៦៥ និង ៦៨។
¹⁷ អង្គការលើកលែងទោសអន្តរជាតិ “សៀវភៅណែនាំអំពីការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ (ឆ្នាំ២០១៤) ទំព័រ ១៤៣ ។

សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះក្នុងពេលវេលាមួយសមស្រប (ឬត្រូវដោះលែង) អនុវត្តជាក់លាក់ចំពោះ រយៈពេលយុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ខ. ការយុំខ្លួននៅចន្លោះពេលចាប់ខ្លួន និងការចេញសេចក្តីសម្រេចនៅសាលា ដំបូង¹⁸។ សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយគ្មានការពន្យារពេល មានវិសាល

ភាពក្នុងការអនុវត្តយ៉ាងទូលំ ទូលាយ។ ការធានានេះអនុវត្តចាប់ពីពេល ដែលមានការចោទប្រកាន់ជាផ្លូវការរហូតដល់សេចក្តីសម្រេចជាស្ថាពរបិទផ្លូវត

វា។ ទាំងដំណាក់កាលសាលាដំបូង និងតុលាការជាន់ខ្ពស់ ត្រូវតែធ្វើឡើងដោយ មិនមានការពន្យារពេល។¹⁹ ពុំមានថេរវេលាកំណត់ជាក់លាក់ ដែលបានកំណត់ ថាតើពេលវេលាប៉ុណ្ណាដែលជាពេលវេលាសមស្រប ឬមិនមានការពន្យារពេលនោះទេ។ ភាពសមស្របនៃពេល វេលាក្នុងការនាំយកជនត្រូវចោទដែលត្រូវបានយុំខ្លួន មកជំនុំជម្រះ ឬការពន្យារពេលណាមួយក្នុងការដំណើរការ នីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ត្រូវឆ្លងកាត់ការវាយតម្លៃទៅតាមករណីនីមួយៗដោយត្រូវធ្វើការពិចារណាទៅលើកាលៈទេសៈ នៃសំណុំរឿងនីមួយៗ រួមទាំង ភាពស្មុគស្មាញនៃសំណុំរឿងផងដែរ (ខ. ចំនួនមនុស្សដែលពាក់ ព័ន្ធនឹងបទល្មើសដែលបានចោទប្រកាន់ ចំនួនបទចោទ ប្រភេទនៃការស៊ើបអង្កេតដែលត្រូវការ ជាដើម²⁰) ការប្រព្រឹត្តរបស់ជនជាប់ចោទក្នុងអំឡុងពេលដំណើរការនីតិវិធី (ខ. ប្រសិនបើជនជាប់ ចោទរត់គេចខ្លួន ជាដើម) និងរបៀបដែលអាជ្ញាធរប្រតិបត្តិ និងតុលាការដោះស្រាយសំណុំរឿង នោះ²¹ (ខ. ការធ្វេសប្រហែលរបស់អាជ្ញាធរបានធ្វើឱ្យយឺតយ៉ាវដល់ដំណើរការស៊ើបអង្កេត ជាដើម²²) ។

អាជ្ញាធរក្នុងប្រទេសមានតួនាទីក្នុងការធានាថា ជនជាប់ចោទត្រូវបាននាំយកមកសវនាការទាន់ពេលវេ លា។ ចំណុចនេះមានន័យថា ពួកគេត្រូវតែរៀបចំ និងធ្វើយ៉ាងណាផ្តល់ធនធានឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ប្រព័ន្ធ ច្បាប់²³ ដើម្បីធានាឱ្យមានយុត្តិធម៌ឆាប់រហ័ស។ ប្រសិនបើអាជ្ញាធរមិនបាននាំជនជាប់ចោទដែលកំពុងស្ថិតនៅ ក្រោមការយុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នមកកាន់សវនាការនៅក្នុងពេលវេលាសមស្របទេនោះ ពួកគេត្រូវតែដោះលែង ជនជាប់ចោទនោះ។

ចំណុចនេះមិនមានន័យថា ការចោទប្រកាន់ត្រូវបានទម្លាក់ចោលនោះទេ ប៉ុន្តែជនជាប់ចោទត្រូវបាន អនុញ្ញាតឱ្យរងចាំសវនាការដោយមានសេរីភាព។ ប្រសិនបើមានការពន្យារពេលនីតិវិធីនៅក្នុងអំឡុងពេល ដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ អាជ្ញាធរត្រូវតែធានាថាពួកគេត្រូវបានផ្តល់មូលហេតុសមស្រប។²⁴

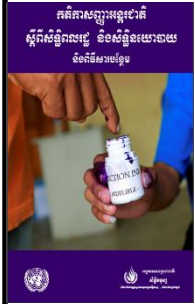
¹⁸ គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ សេចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ ៣២ កថាខណ្ឌទី៣៧
¹⁹ គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ, សេចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ ៣២ ស្តីពីមាត្រា ១៤, CPPR/C/GC/៣២, (ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៧) វាក្យខណ្ឌទី ៣៥ <https://www.refworld.org/docid/478b2b2f2.html> ។
²⁰ អង្គការលើកលែងទោសអន្តរជាតិ, សៀវភៅណែនាំអំពីការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ (ឆ្នាំ២០១៤) ទំព័រទី ១៤៥។
²¹ គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ សេចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ ៣២ កថាខណ្ឌទី ៣៦; គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គ ការសហប្រជាជាតិ សេចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ ៣៥ កថាខណ្ឌទី ៣៧ ។
²² អង្គការលើកលែងទោសអន្តរជាតិ, សៀវភៅណែនាំអំពីការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ (ឆ្នាំ២០១៤) ទំព័រទី ១៤៦ ។
²³ គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ សេចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ ៣២ កថាខណ្ឌទី ២៧; អង្គការលើកលែងទោសអន្តរ ជាតិ សៀវភៅណែនាំអំពីការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ (ឆ្នាំ២០១៤) ទំព័រទី ១៤៤។
²⁴ អង្គការលើកលែងទោសអន្តរជាតិ សៀវភៅណែនាំអំពីការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ (ឆ្នាំ២០១៤) ទំព័រ ១៤៣ ។

២. ក្រមខ័ណ្ឌច្បាប់

២.១ ច្បាប់អន្តរជាតិ

សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះក្នុងពេលវេលាមួយសមស្រប (ឬត្រូវដោះលែង) សម្រាប់ជនត្រូវចោទ ដែលស្ថិតនៅក្រោមការឃុំខ្លួន និងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយគ្មានការពន្យារពេលសម្រាប់បុគ្គលដែល ត្រូវបានចោទប្រកាន់ទាំងអស់ ត្រូវបានធានាយ៉ាងច្បាស់នៅមាត្រា ៩ និង ១៤ នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិ ពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (“ក.អ.ស.ព.ន”)។

- មាត្រា ៩ (៣) នៃ ក.អ.ស.ព.ន៖ “បុគ្គលណាដែលបានចាប់ខ្លួន ឬឃុំខ្លួនពី បទព្រហ្មទណ្ឌ នឹងត្រូវបាននាំខ្លួនទៅចំពោះមុខចៅក្រម ឬអាជ្ញាធរណា មួយផ្សេងទៀត ដែលអនុញ្ញាតដោយច្បាប់ឱ្យបំពេញមុខងារតុលាការ និង ត្រូវបានជំនុំជម្រះក្នុងរយៈពេលសមស្រប ឬត្រូវដោះលែង។”
- មាត្រា ១៤ (៣)(គ) នៃក.អ.ស.ព.ន៖ “ក្នុងការសម្រេចសេចក្តី ចោទ ក្រានីឡេប្រឡាណាយូ ប្រវែងខ្លី ជំនួយ មានឱ្យ ទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយឥតពន្យារពេលយូរហួសហេតុ។”

២.២ ច្បាប់ជាតិកម្ពុជា

ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃប្រទេសកម្ពុជា (“ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ”) ធានានូវសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំ ជម្រះក្នុងពេលវេលាមួយសមស្រប ឬត្រូវដោះលែង និងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយគ្មានការពន្យារពេល នៅក្នុងបញ្ញត្តិមួយចំនួន។

- មាត្រា ២៤៩ នៃ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ៖ “[...] សេចក្តីសម្រេចរក្សាទុកជនត្រូវចោទក្នុងឃុំ ជាបណ្តោះអាសន្ន លែងអាចមានអានុភាពក្នុងរយៈពេលបួនខែ។ ប្រសិនបើជនត្រូវចោទមិន បានចូលទៅបង្ហាញខ្លួននៅក្នុងតុលាការក្នុងរយៈពេលបួនខែនោះទេ ជនត្រូវចោទនេះត្រូវ បានដោះលែងដោយស្វ័យប្រវត្តិ [...]”
- មាត្រា ២៨៣ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ៖ “[...] ប្រធានសភាស៊ើបសួរ រ៉ាប់រងកុំឱ្យនីតិវិធី ទាំងឡាយមានការយឺតយ៉ាវដោយមិនសមហេតុផលក្នុងការអនុវត្តនីតិវិធី [...]”

- មាត្រា ៣០៥ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ៖ “[...] យោងតាមមាត្រា ២៤៩ [...] នៃក្រមនេះ សេចក្តីសម្រេចរក្សាទុកខ្លួនជនជាប់ចោទនៅក្នុងឃុំបណ្តោះអាសន្ន ត្រូវអស់សុពលភាព នៅពេលផុតចំណេញបួនខែ។ ប្រសិនបើជនជាប់ចោទមិនត្រូវបានឱ្យចូលទៅបង្ហាញខ្លួន នៅមុខតុលាការក្នុងរយៈពេលនេះទេ ជនជាប់ចោទ ត្រូវតែបានដោះលែងឱ្យមាន សេរីភាពដោយឯកឯង។ សាលក្រមលើអង្គសេចក្តីត្រូវធ្វើឡើងនៅក្នុងរយៈពេលសម ហេតុផល។
- មាត្រា ៣៨៧ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ៖ “[...] សាលាឧទ្ធរណ៍ ត្រូវសម្រេចនៅក្នុងរយៈ ពេលសមស្រប។ ក្នុងករណីប្តឹងឧទ្ធរណ៍អំពីសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការជាន់ដំបូង ស្តី ពីការឃុំខ្លួនជនជាប់ចោទ សាលាឧទ្ធរណ៍ត្រូវសម្រេចក្នុងរយៈពេលដ៏ខ្លីបំផុត និងយ៉ាង យូរបំផុតក្នុងរយៈពេល ១៥ ថ្ងៃ គិតពីថ្ងៃទទួលសំណុំរឿង។”
- មាត្រា ៤៣៨ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ៖ “តុលាការកំពូល ត្រូវសម្រេចក្នុងរយៈពេលយ៉ាង យូរប្រាំមួយខែ គិតពីពេលទទួលសំណុំរឿង លែកលែងតែមានកាលៈទេសៈដែលមិន អាចជំនះបាន។”

៣. សារសំខាន់

សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះក្នុងពេលវេលាមួយសមស្រប (ឬត្រូវដោះលែង) និង សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយគ្មានការពន្យារពេលអាចជួយការពារសិទ្ធិទទួលបានការ ជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ជាមូលដ្ឋាន បាន។ សិទ្ធិទាំងពីរនេះមានសារសំខាន់ណាស់ក្នុងការ រក្សាសិទ្ធិមានសេរីភាព និងការសន្មតទុកជាមុនថាគ្មានទោស ដោយសារតែសិទ្ធិនេះ បញ្ចៀសនូវការឃុំខ្លួនប ណ្តោះអាសន្នរយៈពេលយូរហួសហេតុពេក ហើយការឃុំខ្លួនបុគ្គលរយៈពេលយូរជាងភាពចាំបាច់នៅក្នុងដំណើរ ការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ (សូមមើលមេរៀនស្តីពីសិទ្ធិមានសេរីភាព និងសន្មតទុកជាមុនថាគ្មានទោសសម្រាប់ ព័ត៌មានលម្អិតបន្ថែម)។

សិទ្ធិទាំងពីរនេះជួយឱ្យដំណើរការផ្តល់យុត្តិធម៌មានភាពរហ័ស ដែលជាគំនិតដ៏សំខាន់នៃការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌²⁵ ដោយសារតែដំណើរការយុត្តិធម៌រហ័សគឺចៀសវាងការយំខ្លួនបុគ្គលក្នុងរយៈពេលយូរពេក ក្នុងស្ថានភាពមិនច្បាស់លាស់អំពីជោគវាសនារបស់ពួកគេ²⁶ និងស្នាមរបួសផ្លូវចិត្តពាក់ព័ន្ធនឹងការចោទប្រកាន់មកលើពួកគេ។²⁷ ដំណើរការយុត្តិធម៌រហ័ស ដែលមានការធានាដោយសិទ្ធិទាំងពីរនេះ ធានាថាផលប្រយោជន៍យុត្តិធម៌ត្រូវបានផ្តល់ជូន។²⁸ ការពន្យារពេលអាចធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់គុណភាព ឬអត្ថិភាពនៃភស្តុតាង (ឧ. ការបាត់ ការខូចគុណភាព ឬការបំផ្លាញភស្តុតាង) ការផ្តល់សក្ខីកម្មរបស់សាក្សី ឬអត្ថិភាពរបស់ពួកគេ (ឧ. ពួកគាត់អាចភ្លេចហេតុការណ៍) ដូច្នេះ បង្កើនឱកាសក្នុងការកាត់ក្តីដោយភាន់ច្រឡំ ឬការកាត់ទោសខុស។²⁹ ទោះបីយ៉ាងនេះក្តី តុល្យភាពត្រូវតែនៅចន្លោះរវាងភាពចាំបាច់នៃដំណើរការយុត្តិធម៌រហ័ស និងការគោរពសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ផ្សេងទៀត ដូចជា សិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទក្នុងការទទួលបានពេលវេលា (និងមធ្យោបាយ) គ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីរៀបចំការការពារក្តី។ (សូមមើលមេរៀនស្តីពីសិទ្ធិមានពេលវេលា និងមធ្យោបាយគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីរៀបចំការការពារក្តីសម្រាប់ព័ត៌មានលម្អិតបន្ថែម)។

ដូច្នេះ ការបំពានសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះក្នុងពេលវេលាមួយសមស្រប (ឬត្រូវដោះលែង) និងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយគ្មានការពន្យារពេលប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ និងប៉ះពាល់ដល់ការគ្រប់គ្រងយុត្តិធម៌ដ៏សមស្រប។

៤. ដែនកំណត់³⁰

សិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះក្នុងពេលវេលាមួយសមស្រប (ឬត្រូវដោះលែង) និងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយគ្មានការពន្យារពេលមិនហាមឃាត់ចំពោះការពន្យារពេលនៃដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនោះទេ។ ការពន្យារពេលមួយចំនួនអាចមានហេតុផលថាដោយសារតែភាពស្មុគស្មាញនៃសំណុំរឿង ឬការប្រព្រឹត្តរបស់ជនជាប់ចោទ។ ប៉ុន្តែ ការពន្យារពេលដែលបង្កឡើងដោយការស្នះដំណើរការនីតិវិធីតុលាការ ខ្វះខាតធនធានមនុស្ស (ឧ. កង្វះចៅក្រម)³¹ ឬការធ្វេសប្រហែសរបស់អាជ្ញាធរ មិនអាចទទួលយកបានជាមូលហេតុចំពោះការពន្យារពេលដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌបាននោះទេ។

-----ចប់-----

²⁵ គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ សេចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ ៣២ កថាខណ្ឌទី ២៧។
²⁶ គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ សេចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ ៣២ កថាខណ្ឌទី ៣៥។
²⁷ អង្គការលើកលែងទោសអន្តរជាតិ សៀវភៅណែនាំអំពីការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ (ឆ្នាំ២០១៤) ទំព័រទី ១៤៤, ។
²⁸ គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ សេចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ ២២ កថាខណ្ឌទី ៣៥។
²⁹ អង្គការលើកលែងទោសអន្តរជាតិ សៀវភៅណែនាំអំពីការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ (ឆ្នាំ២០១៤) ទំព័រទី ១៤៤។
³⁰ អង្គការលើកលែងទោសអន្តរជាតិ សៀវភៅណែនាំអំពីការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ (ឆ្នាំ២០១៤) ទំព័រទី ១៤៥-១៤៦។
³¹ ដូចខាងលើ, ទំព័រទី ១៤៤។